Тақырыбы:

Маниторинг жүйесінің факторларының ықпал ету классификациясы.

Орындаған:Қауменов Нұрдаулет.
Қабылдаған:Сардар Айжан.

Мониторинг (ағылш. *monitor – қараушы, қадағалаушы, күні бұрын ескерту, сақтандыру*)

- қоршаған табиғи орта жағдайының антропогендік факторлардың әсер-ықпалынан өзгеруін болжау мен бағалаудың, бақылаудың кешенді жүйесі. Мониторинг термині БҰҰ-ның қоршаған орта жөніндегі Стокгольмдегі конференциясының алдында (1972) “*бақылау*” ұғымына толықтыру ретінде пайда болды. Адамдардың іс-әрекеттеріне байланысты Мониторингке деген қажеттілік артуда. Мыс., соңғы 10 жылдың ішінде 4 млн-нан артық жаңа хим. қосылыстар синтезделген, жыл сайын 30 мыңдай әр түрлі химиялық заттар өндіріледі. Мониторинг телевизор бейнелеу, фотография, көп спектрлі түсірілім және т. б. әдістер арқылы іске асырылады. Мониторингтің: базалық, ғаламдық, аймақтық, авиацалық, ғарыштық, т.б. деңгейдегі түрлері бар. Базалық Мониторинг – жалпы биосфераның табиғи құбылыстарына бақылау жүргізу. Ғаламдық Мониторинг – Жер биосферасы мен оның экосферасындағы жалпы әлемдік процестер мен құбылыстарды бақылау. Аймақтық Мониторинг – белгілі бір аймақтағы экологиялық процестер мен құбылыстарды бақылау. Авиациялық Мониторинг – экологиялық процестерді әуеден ұшақтар, тік ұшақтар және ұшатын аппараттар арқылы бақылау. Ғарыштық Мониторинг – экоқұбылыстарды ғарыштық құралдардың көмегімен бақылау. Бұл қоршаған ортаның өзгеру өзгешелігі мен ластану ошағын жедел анықтауға; экологиялық өзгерістің амплитудасы мен ондағы қарқынды процестерді бақылауға; техногендік жүйелердің бір-біріне әсер ету әрекетін анықтауға мүмкіндік береді.

Қоршаған ортаның Мониторингі

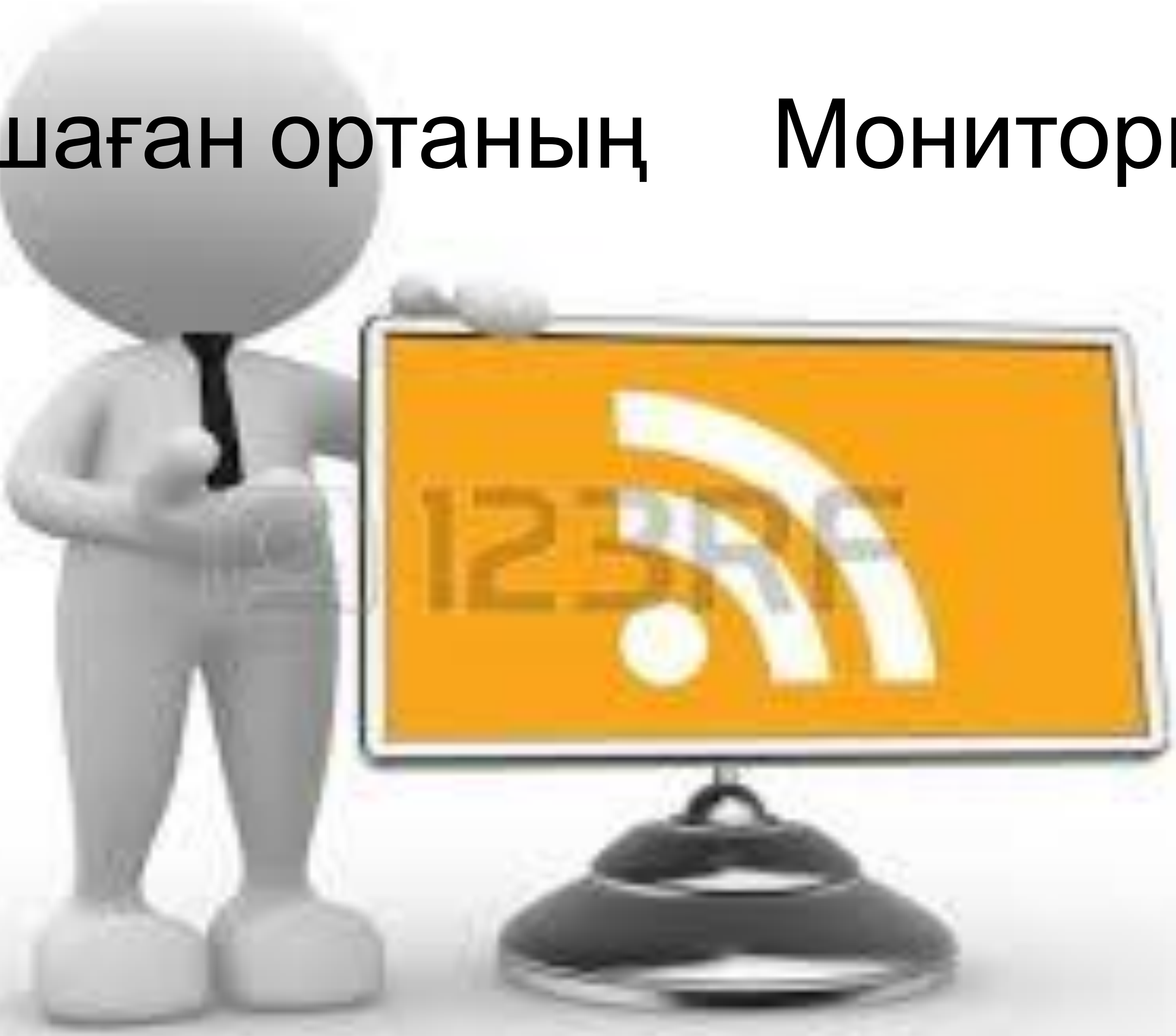

- Қоршаған ортаның Мониторингі – адамдардың тіршілік ететін орта жағдайын бақылау арқылы, адамдарға табиғатта болып жататын қауіп-қатерлерді алдын ала ескерту үшін қажет. Сондай-ақ, Мониторингтік бақылаулар биосфералық қорықтарда да жүргізіледі. Мониторинг қызметі көптеген елдерде ұйымдастырылған. 1988 жылы қоршаған ортаның дүниежүзілік мониторингі ортасы құрылды.[2][3] Мониторинг үш деңгейге ажыратылады:

- 1. **Санитарлық-токсикологиялық мониторинг** - қоршаған ортаның күйін, табиғат нысандарының зиянды заттармен ластану деңгейін, осы ластаушылардың адамға, жануарлар мен өсімдіктерге әсерін зерттейді.
- 2. **Экологиялық мониторинг** -экожүйелердегі, табиғи кешендердегі өзгерістерді, олардың өнімділігін бақылау.
- 3.**Биосфералық бақылау** -табиғаттағы ғаламдық-фондық өзгерістерді: радиация деңгейін, атмосферадағы зиянды заттар, шаңның мөлшерін, жылудың тасымалдануын, планетадағы ауа райы мен климаттың т.б. өзгерістерді бақылау.

- Экологиялық мониторинг – табиғи құбылыстардың және антропогендік іс-әрекеттердің әсерінен қоршаған орта жағдайының өзгеруін бақылау,тексеру және болжау жүйелері. «Мониторинг» деген термин «Монитор»- сақтандырушы,қадағалаушы деген латын сөзінен алынған. Бұл термин Б.Ұ.Ұ-ның қоршаған орта жөніндегі Стокгольм конференциясының алдында (1972 жыл, маусымда), «бақылау» ұғымын толықтыру ретінде пайда болды.

- Антропогенді әсерлердің экологиялық мониторингінің негізіг міндеттері:
1.антропогендік әсер тигізетін көздерді бақылау.
2.антропогендік әсер факторларын бақылау.
3.антропогендік факторлардың әсерінен табиғи ортада жүретін
4.табиғи ортаның физикалық жағдайын бағалау.
5.антропогендік факторлар әсерінен табиғи ортада болатын

- Дүние жүзінің 140 елі қатысатын қоршаған
— қоршаған ортаның жай күшінің халықаралық
— мониторингтің жаңа станцияларын құруда көмек
— атмосфера мен климаттың жай-күйі, қоршаған
Химиялық мониторинг – атмосфераның, жауын-шашынның жер
Физикалық мониторинг – қоршаған ортаға физикалық
Биологиялық мониторинг – биоиндикаторлар көмегімен жүргізетін
Экобиохимиялық мониторинг – қоршаған ортаның екі
Дистанциялық (аралық) мониторинг – зерттейтін объектілерді
Қоршаған ортаның құрама экологиялық мониторингі мынадай
бақылау объектісін белгілеу
бақылауға белгіленген объектіні тексеру
бақылау объектісіне информациялық модель құрастыру
өлшеуді жоспарлау

- Мониторингтің атқаратын қызметі
- 1. Әрекет барысына түзетулер енгізу.
- 2. Елеулі проблемаларды, олардың себептерін анықтау, оларды шешуге ықпал ету.
- 3. Аралық міндеттерін орындалу сапасын анықтау, түпкілікті нәтижені болжау.
- 4. Сауатты түрде басқарушылық шешімдер қабылдау.
- Мониторингтің түрлері:
- - Педагогикалық;
- - әлеуметтанымдық;
- - психологиялық;
- - медициналық;
- - экономикалық;
- - демографиялық.

- Мониторинг ол көп уақыт бойы бақылынып, көп жылдарга немесе белгілі бір процеске баға беріп, онын алдағы мақсаттарының орындалу мерзімі мен, құрлысын көрсететін ақпарат!

Назар аударғандарыңызға рахмет